

Ιστορικά αρχεία τραπεζών

Επιμέλεια: **ΑΛΕΚΟΣ ΛΙΔΩΡΙΚΗΣ**
Δημοσιογράφος

Τα αρχεία των τραπεζών μας αποτελούν πολύ σημαντικό εργαλείο για την έρευνα της ιστορίας της χώρας μας. Ξεπερνούν τα όρια της εξέλιξης του τραπεζικού μας συστήματος και διαπερνούν την πολιτική, κοινωνική και οικονομική ιστορία του ελληνικού κράτους από την ίδρυσή του.

Τα τραπεζικά ιδρύματα, με δεδομένο ότι συνέβαλαν αποφασιστικά στις κοινωνικοοικονομικές εξελίξεις του τόπου μας, «κρύβουν» στα αρχεία τους σημαντικές πληροφορίες για πολιτικά γεγονότα και δράσεις, τόσο του κρατικού τομέα όσο και της ιδιωτικής πρωτοβουλίας.

Ισολογισμοί και απολογισμοί, πρακτικά διοικητικών συμβουλίων και γενικών συνελεύσεων, σύνθεση καρτοφυλακίων, παρεμβάσεις σε θέματα οικονομικής πολιτικής, στατιστικές, έγγραφα, επιστολές, προσωπικές μαρτυρίες, μελέτες, απόψεις σημαντικών προσωπικοτήτων της πολιτικής και οικονομικής ζωής, εκδόσεις και σπάνιο φωτογραφικό υλικό, συνθέτουν, όχι μόνο την πορεία της κάθε τράπεζας ξεχωριστά, αλλά και ένα πανόραμα της σύγχρονης ιστορίας μας. Σημαντικά στοιχεία αφορούν και το μείζονα ελληνισμό, καθώς ορισμένες τράπεζες έχουν επεκτείνει τις δραστηριότητές τους και πέραν των εθνικών συνόρων.

Το πολύτιμο αυτό αρχειακό υλικό διαφυλάχθηκε με επιμέλεια και βρίσκεται στα Ιστορικά Αρχεία των τραπεζικών μας ιδρυμάτων. Η σημερινή υψηλή τεχνολογία επιτρέπει στις τράπεζες να προχωρούν με γοργά βήματα στην ψηφιοποίηση του αρχειακού τους υλικού, παράλληλα με την εφαρμογή και υλοποίηση προγραμμάτων ηλεκτρονικής διαχείρισης αρχείων, δίνοντας έτσι τη δυνατότητα ταχείας πρόσβασης σε αυτό, όχι μόνο σε ειδικούς ερευνητές, αλλά και σε ευρύτερες ομάδες πληθυσμού, όπως μαθητές και φοιτητές. Ταυτόχρονα ορισμένες τράπεζες δημιουργούν ιστοσελίδες στο διαδίκτυο, στις οποίες παρουσιάζεται μέρος του Αρχείου τους, ενώ σημαντική είναι και η δραστηριότητά τους στον τομέα των εκδόσεων και στη διοργάνωση εκδηλώσεων για την προβολή του αρχειακού τους υλικού.

Τα ιστορικά αρχεία των τραπεζών συνεργάζονται μεταξύ τους, ενώ παράλληλα συμμετέχουν στις ευρωπαϊκές και διεθνείς οργανώσεις και ενώσεις Αρχείων, παρακολουθώντας τις τελευταίες εξελίξεις στους τομείς της αρχειονομίας, βιβλιοθηκονομίας, αλλά και των νέων πεδίων έρευνας της ιστορίας και της οικονομίας.

Τράπεζα της Ελλάδος

Το Ιστορικό Αρχείο της Τράπεζας της Ελλάδος ιδρύθηκε το 2003 ως υπηρεσιακή μονάδα του Τμήματος Γραμματείας της Διεύθυνσης Διοικητικού και λειτουργεί από το 2005. Το αρχειακό υλικό προέρχεται από επιλογές τμημάτων των ανενεργών και των διηνεκών αρχείων της Τράπεζας, καθώς και από προσωπικά αρχεία Διοικητών. Οι εργασίες του ξεκίνησαν με την ταξινόμηση και περιγραφή του Αρχείου Ξενοφώντα Ζολώτα. Για το αρχείο αυτό, έχει ήδη συνταχθεί ψηφιακό ευρετήριο σε επίπεδο περιγραφής φακέλων και θα ακολουθήσει η σύνταξη αναλυτικού ευρετηρίου τεκμηρίων. Στις τρέχουσες εργασίες περιλαμβάνονται επίσης η ταξινόμηση και ευρετηρίαση των Πρακτικών των Συνεδριάσεων του Γενικού Συμβουλίου της Τράπεζας και η ταξινόμηση των αρχείων των Διοικητών Γεώργιου Μαντζαβίνου, Εμμανουήλ Τσουδερού και Κυριάκου Βαρβαρέσσου.

Το Ιστορικό Αρχείο συμμετέχει στην European Association for Banking and Financial History, δεν συνεργάζεται όμως ακόμη με άλλα ιστορικά αρχεία και δεν εξυπηρετεί προς το παρόν εξωτερικούς ερευνητές. Μεσοπρόθεσμοι στόχοι του είναι η ψηφιοποίηση των εγγράφων, η ανάπτυξη των αρχειακών συλλογών, η έκδοση αρχειακών ευρετηρίων και η διάθεση αρχειακών και ιστορικών πληροφοριών σε ερευνητές και στο κοινό.

Για περισσότερες πληροφορίες: historarchive@bankofgreece.gr

Εθνική Τράπεζα

Το Ιστορικό Αρχείο της Εθνικής Τράπεζας της Ελλάδος (ΙΑ/ΕΤΕ) δημιουργήθηκε για τη διάσωση και προβολή του ιστορικής σημασίας αρχειακού υλικού της Εθνικής Τράπεζας. Η Τράπεζα, από την ίδρυσή της το 1841, επέδειξε ιδιαίτερη φροντίδα για την τήρηση και διαφύλαξη των παραγόμενων υπηρεσιακών της εγγράφων.

Ήδη στο τέλος του 19ου αιώνα, το 1894, εκδίδεται ένα τυπωμένο ευρετήριο 280 σελίδων με τίτλο *Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος, Γενικά Αρχεία*, στο οποίο καταγράφεται το σύνολο του αρχειακού υλικού της που φυλασσόταν στο Κεντρικό Κατάστημα της οδού Αιόλου, ενώ το 1923 η Τράπεζα προχωρεί στην οικοδόμηση του πρώτου στην Ελλάδα κτηρίου (στην οδό Γ' Σεπτεμβρίου 146), που σχεδιάστηκε ειδικά για τη στέγαση των αρχείων της.

Το 1938 γίνεται ο πρώτος διαχωρισμός των αρχείων της Εθνικής σε γενικά και ιστορικά, παράλληλα συστήνεται ειδική επιτροπή για την αξιοποίησή τους στη συγγραφή της Ιστορίας της Εθνικής Τράπεζας, ενώπει του εορτασμού της εκατονταετηρίδας από την ίδρυσή της το 1941, που όμως λόγω του πολέμου δεν πραγματοποιήθηκε. Οι εργασίες του Γραφείου Ιστορίας και του Ιστορικού Αρχείου σταμάτησαν μετά τον πόλεμο. Το 1962, με πράξη του Διοικητή της Τράπεζας Δημ. Χέλμη, δραστηριοποιείται ξανά η υπηρεσία του Ιστορικού Αρχείου και μετά από μια διακοπή την περίοδο της δικτατορίας, το 1977, επί διοικήσεως Άγγ. Αγγελόπουλου αρχίζει η λειτουργία της σε νέες βάσεις, που συνεχίζεται έως σήμερα. Ταυτόχρονα, υπό τον υποδιοικητή Παν. Τζαννετάκη, λειτουργεί Επιτροπή Ιστορίας της Εθνικής Τράπεζας, η οποία σχεδιάζει και εποπτεύει ένα μεγάλο ερευνητικό και εκδοτικό πρόγραμμα (62 αναθέσεις και 40 δημοσιεύσεις). Το πρόγραμμα αυτό καλύπτει την περίοδο 1980-1993 και συνοδεύεται από ένα «σεμινάριο οικονομικής ιστορίας», το οποίο συνέβαλε αποφασιστικά στην καθιέρωση του γνωστικού αυτού αντικειμένου στη χώρα μας.

Η πρώτη σελίδα του δημοσιευμένου στην εφημερίδα της Κυβερνήσεως νόμου «περί συστάσεως Εθνικής Τραπέζης», φύλλο αριθ. 6 της 30ής Μαρτίου 1841.

λογές που έχουν αποτελέσει τη βάση για εκθεσιακές και εκπαιδευτικές δραστηριότητες για μαθητές σχολείων όλων των βαθμίδων, με προσέλευση 3.500 μαθητών κατά τη σχολική περίοδο του 2005.

Το αρχειακό υλικό που φυλάσσεται στο ανακαινισμένο κτήριο του ΙΑ/ΕΤΕ είναι στο μεγαλύτερο μέρος του το τμήμα των αρχείων της Εθνικής Τράπεζας της περιόδου 1841-1966. Καλύπτει όχι μόνο την πλούσια δράση και προσφορά της Εθνικής στον οικονομικό και κοινωνικό τομέα, αλλά και το μεγαλύτερο μέρος της οικονομικής ιστορίας της Νεότερης Ελλάδας. Πολιτική και οικονομική δράση, χρηματοπιστωτικό σύστημα, νομισματικά- συναλλαγματικά, εκδοτικό προνόμιο και τραπεζογραμμάτια, δημόσιος και ιδιωτικός δανεισμός, στρατηγικές των κεφαλαίων, επενδύσεις και επιχειρηματικότητα, αγροτική και βιομηχανική πίστη, ανταλλάξιμες προσφυγικές περιουσίες, κοινωνική δραστηριότητα και επιμορφωτικές-πολιτιστικές παρεμβάσεις της Τράπεζας είναι μερικές από τις θεματικές ενότητες του Αρχείου.

Η Εθνική ίδρυσε ή συμμετείχε στη δημιουργία πιστωτικών ιδρυμάτων όπως η Προνομιάχος Τράπεζα Ηπειροθεσσαλίας (1882-1899), η Τράπεζα Κρήτης (1899-1919), η Τράπεζα της Ανατολής (1904-1932), η Εθνική Κτηματική Τράπεζα (1927-1998), η Τράπεζα της Ελλάδος κ.λπ., απορροφώντας στη συνέχεια αρκετά από αυτά, ενώ παράλληλα συνέβαλε ουσιαστικά στη χρηματοδότηση των σημαντικότερων επιχειρηματικών προσπαθειών και των μεγάλων έργων υποδομής στην Ελλάδα από τα μέσα του 19ου αιώνα έως σήμερα. Στοιχεία της δραστηριότητας αυτής αποτυπώνονται στον αρχειακό της πλούτο.

Τα ιστορικά τεκμήρια του Ιστορικού Αρχείου της Εθνικής Τράπεζας συμπληρώνονται επίσης από σειρά αρχείων άλλων φορέων που έχουν περιέλθει στην κυριότητά του, όπως της Ένωσης Ελληνικών Τραπεζών (1929-1944), της Καπνοβιομηχανίας και Τράπεζας Β. Καραβασίλη (1915-1968), της Εταιρίας Χρωμάτων και Βερνικιών ΙΡΙΣ (1925-1970), της φημισμένης Εταιρίας Γραφικών Τεχνών Ασιπώτη-ΕΛΚΑ

Τον Ιανουάριο του 2003 εγκαινιάζεται από το Διοικητή Θεόδωρο Καρατζά το πλήρως ανακαινισμένο σε υποδομές και εξοπλισμό κτήριο του Ιστορικού Αρχείου της Εθνικής Τράπεζας στην οδό Γ΄ Σεπτεμβρίου 146 και μετονομάζεται σε Μέγαρο Αλέξανδρος Διομήδης, προς τιμήν του Διοικητή της Εθνικής που επί της εποχής του κτίσθηκε το οικοδόμημα, σημαντικής προσωπικότητας που διετέλεσε Πρωθυπουργός, Υπουργός Οικονομικών, Δικαιοσύνης και Εξωτερικών και πρώτος Διοικητής της Τράπεζας της Ελλάδος.

Σήμερα η ανεξάρτητη Υποδιεύθυνση του Ιστορικού Αρχείου Εθνικής Τράπεζας, η οποία τελεί υπό την άμεση εποπτεία του Προέδρου και Διευθύνοντος Συμβούλου της Τράπεζας, δραστηριοποιείται σε αρχειακές, ερευνητικές, εκδοτικές και εκπαιδευτικές εργασίες, και πρωτοπορεί στην εφαρμογή νέων τεχνολογιών στη διαχείριση και προβολή του αρχειακού υλικού. Από το έτος 2000 η Υποδιεύθυνση του Ιστορικού Αρχείου έχει και την ευθύνη της φύλαξης και αξιοποίησης όλων των συλλογών της Τράπεζας, πλην της καλλιτεχνικής, συλ-

Η πρόσοψη του Μεγάλου Διομήδη επί της οδού 3ης Σεπτεμβρίου 146 όπου στεγάζεται το Ιστορικό Αρχείο της Εθνικής Τράπεζας (ΙΑ/ΕΤΕ). Το νεοκλασικό κτήριο κατασκευάστηκε από την Τράπεζα τη δεκαετία του 1920, επί διοικήσεως Αλέξανδρου Διομήδη, για να στεγάσει τα υπηρεσιακά αρχεία του ιδρύματος και για το σκοπό αυτό κυρίως χρησιμοποιήθηκε επί 75 χρόνια. Από το 2002, μετά τη στερέωση, μετασκευή και ανάπλασή του από τις Τεχνικές Υπηρεσίες της Τράπεζας, αποτελεί την έδρα του ΙΑ/ΕΤΕ.

του αρχειακού πλούτου της Τράπεζας έχει κινητοποιήσει στελέχη εν ενεργεία και συνταξιούχους, καθώς και ιδιώτες να προσφέρουν στο Ιστορικό Αρχείο αξιόλογα αρχειακά και συλλεκτικά τεκμήρια που βρίσκονταν στην κατοχή τους.

Σημαντικές είναι και οι υπόλοιπες δράσεις του ΙΑ/ΕΤΕ, όπως τα ερευνητικά προγράμματα, οι εκδόσεις και οι οργανωμένες εκθέσεις του.

Τα ερευνητικά προγράμματα

Η Εθνική Τράπεζα, από τις αρχές της δεκαετίας του 1980, χρηματοδότησε τρεις κύκλους ερευνητικών προγραμμάτων, που διεξήχθησαν από εξωτερικούς ερευνητές:

- Μια σειρά μονογραφιών που κάλυψαν πτυχές της οικονομικής ιστορίας της Ελλάδας του 19ου και των αρχών του 20ού αιώνα και κατέληξαν σε 36 δημοσιεύσεις.
- Ένα ευρύτατο ερευνητικό πρόγραμμα με τίτλο «Πηγές οικονομικής ιστορίας της Νεότερης Ελλάδας», που αφορούσε τη δημιουργία στατιστικών σειρών για έξι βασικούς τομείς της οικονομίας και κάλυπτε την περίοδο 1839-1940.
- Δύο συνθετικά ερευνητικά προγράμματα που αναφέρονται, το πρώτο στην «Ιστορία της Εθνικής Τράπεζας, 1841-1940» και το δεύτερο στην «Οικονομική ιστορία του νεότερου ελληνικού κράτους, 1830-1940».

ΑΕ (1884-1986), καθώς και σημαντικών στελεχών της Τράπεζας. Έτσι τα κάθε μορφής αρχεία που απόκεινται στο ΙΑ/ΕΤΕ καλύπτουν χρονολογικά την περίοδο από την ίδρυση σχεδόν του νεοελληνικού κράτους, αφού κυρίως στο πλούσιο τεκμηριωτικό υλικό της Εθνικής Τράπεζας, του πρώτου πιστωτικού ιδρύματος της χώρας, που διαδραμάτισε και εξακολουθεί να διαδραματίζει καθοριστικό ρόλο στην οικονομία του τόπου, έχει αποτυπωθεί το σύνολο της οικονομικής ιστορίας του νεότερου ελληνικού κράτους, αλλά και σημαντικές πτυχές της πολιτικής, πολιτισμικής και κοινωνικής μας ιστορίας.

Το ΙΑ/ΕΤΕ διαθέτει επίσης μια εξειδικευμένη βιβλιοθήκη 30.000 τόμων περίπου, μεταξύ των οποίων και τα σημαντικότερα φύλλα του ημερήσιου και περιοδικού τύπου, προϋπολογισμούς-απολογισμούς του κράτους, πρακτικά νομοθετικών σωμάτων, πλήρη σειρά από φύλλα Εφημερίδος της Κυβερνήσεως κ.λπ. Η φροντίδα και η προβολή, κατά τα τελευταία χρόνια,

Άποψη του Μόνιμου Εκθετηρίου του ΙΑ/ΕΤΕ.

από τον πρωθυπουργό κ. Κώστα Καραμανλή μεγάλη περιοδική έκθεση με τίτλο: «Ιστορία του ελληνικού χαρτονομίσματος, 1822-2002» η οποία λειτουργεί ακόμη.

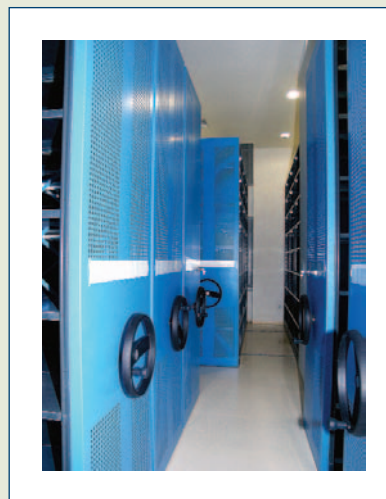
Μέσω των εκθέσεων δίνεται η δυνατότητα, τόσο στους ερευνητές όσο και στο ευρύτερο κοινό, να έρθουν σε επαφή με τα πρωτότυπα τεκμήρια και τις μοναδικές συλλογές του ΙΑ/ΕΤΕ (νομισματική, συσκευών γραφείου, εκτυπωτικών μηχανών κ.ά.). Τους εκθεσιακούς χώρους επισκέπτονται κάθε χρόνο, εκτός από τους μαθητές σχολείων, πλήθος άλλων μεμονωμένων επισκεπτών ή συμμετεχόντων σε οργανωμένες ξεναγήσεις.

Ένα μεγάλο μέρος του πρωτογενούς υλικού του ΙΑ/ΕΤΕ έχει μικροφωτογραφηθεί, μέθοδος που εξακολουθεί να είναι η πλέον ενδεδειγμένη στην παγκόσμια αρχειακή κοινότητα για την ασφαλή διατήρηση του περιεχομένου των αρχείων στο διηνεκές. Τα τελευταία χρόνια γίνεται συστηματική προσπάθεια παράλληλης ψηφιοποίησης του υλικού με σύγχρονα υβριδικά μηχανήματα τελευταίας τεχνολογίας που μπορούν να κάνουν μικροφωτογράφιση και ψηφιοποίηση συγχρόνως. Τα πρωτότυπα αρχεία και οι αναπαραγωγές τους φυλάσσονται σε συνθήκες σταθερής θερμοκρασίας και υγρασίας, προστατεύονται δε από μηχανισμούς ανίχνευσης διαρροής υδάτων και ανίχνευσης-κατάσβεσης πυρκαγιάς με ειδικό αέριο φιλικό προς το περιβάλλον.

Οι δύο μεγάλοι τομείς του πεδίου αρμοδιότητας του ΙΑ/ΕΤΕ είναι η συλλογή, διαφύλαξη και αξιοποίηση κάθε τεκμηρίου με όποια μορφή και αν παρουσιάζεται (αντικείμενο, χειρόγραφο, έντυπο τεκμήριο, ηχητική ή οπτική μαρτυρία) σχετικού με τη διαχρονική δράση της Τράπεζας, καθώς και η προσφορά επιστημονικών και πολιτιστικών αγαθών προς όφελος της κοινωνίας. Το Ιστορικό Αρχείο της Εθνικής επιδιώκει να είναι μια ζωντανή πηγή πληροφόρησης και ενεργητικής υποστήριξης κάθε είδους ερευνητικών δραστηριοτήτων. Επιτρέπει την πρόσβαση του κοινού στα αρχεία του, που σήμερα καλύπτουν την περίοδο από το 1841 μέχρι το

Οι εκδόσεις του ΙΑ/ΕΤΕ ξεκίνησαν το 1980 με την έκδοση του Γενικού Ευρετηρίου του Ιστορικού Αρχείου και περιλαμβάνουν τις ενότητες Μελέτες Οικονομικής Ιστορίας, Πηγές Οικονομικής Ιστορίας, Επεξεργασμένα Στοιχεία Οικονομικής Ιστορίας, Ευρετήρια, Αναστατικές Εκδόσεις, Λευκώματα, καθώς και μεμονωμένες εκδόσεις. Έχουν κυκλοφορήσει συνολικά πάνω από σαράντα βιβλία.

Στο ισόγειο του Μεγάλου Διομήδη λειτουργούν εκθεσιακοί χώροι που φιλοξενούν το μόνιμο εκθετήριο, αφιερωμένο στην ιστορική διαδρομή της Εθνικής Τράπεζας, και περιοδικές εκθέσεις. Το 2006 εγκαινιάστηκε

Άποψη των αρχειοστασίων του ΙΑ/ΕΤΕ με τις κυλιόμενες αρχειοθήκες, όπου το πρωτογενές υλικό φυλάσσεται με συστήματα πυρανίχνευσης-πυρόσβεσης και σε συνθήκες ελεγχόμενης σταθερής θερμοκρασίας και σχετικής υγρασίας.

1966, καθώς και σε πρωτότυπα ή αντίγραφα αρχείων άλλων φορέων και προσωπικοτήτων που έχουν περιέλθει στην κυριότητά του. Οι εγκαταστάσεις ηλεκτρονικής διαχείρισης του *Συστήματος Ιστορικών και Αρχειακών Πληροφοριών* για την εξυπηρέτηση των ερευνητών παρέχουν άμεση και πλήρη δυνατότητα πρόσβασης στο υλικό και άριστες συνθήκες εργασίας: ηλεκτρονικό ευρετήριο, μικροφωτογραφημένα και ψηφιοποιημένα αρχεία, χρήση μηχανολογικού εξοπλισμού σχεδιασμένου πάνω στα διεθνή πρότυπα, δυνατότητα παροχής αντιγράφων για προσωπική και μόνο χρήση από τον ερευνητή. Οι χώροι υποδοχής των ερευνητών φιλοξενούν κάθε χρόνο περισσότερους από πεντακόσιους ερευνητές. Στο άμεσο μέλλον το κοινό θα έχει τη δυνατότητα να συμβουλευτεί το ηλεκτρονικό ευρετήριο μέσω διαδικτύου.

Στον προγραμματισμό του ΙΑ/ΕΤΕ εντάσσονται:

- Οι πάγιες, καθημερινές εργασίες αξιολόγησης, επιλογής-εκκαθάρισης, ταξινόμησης, περιγραφής και μικροφωτογράφησης-ψηφιοποίησης του μη επεξεργασμένου αρχειακού υλικού και η καταχώρισή του στο ηλεκτρονικό *Σύστημα Ιστορικών-Αρχειακών Πληροφοριών* του ΙΑ/ΕΤΕ.
- Η πιλοτική λειτουργία του Εργαστηρίου Παθολογίας Αρχειακού Υλικού, το οποίο τέθηκε σε λειτουργία για πρώτη φορά σε χώρο του Αρχείου το 2005, με σκοπό την αποκατάσταση του υλικού που χρήζει συντήρησης.
- Η άμεση λειτουργία του δίγλωσσου (ελληνικά-αγγλικά) διαδικτυακού κόμβου του ΙΑ/ΕΤΕ.
- Η ολοκλήρωση της προετοιμασίας της έκθεσης εκτυπωτικών εργασιών ασφαλείας και τυπογραφικών μηχανών σε εκθεσιακό χώρο του ΙΑ/ΕΤΕ και παρουσίασής της στο κοινό.
- Η συνέχιση και παραπέρα ανάπτυξη του ερευνητικού και εκδοτικού προγράμματος. Η επόμενη δημοσίευση μέσα στο 2006 θα είναι το έργο του καθηγητή του Οικονομικού Πανεπιστημίου, Γ. Παγουλάτου, *Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος, 1940-2000*.

Το ΙΑ/ΕΤΕ έχει πρωτοστατήσει σε συνεργασίες με αντίστοιχα ελληνικά και ξένα ιδρύματα. Από το 1994 μάλιστα έθεσε σε εφαρμογή ένα πρόγραμμα εκπαιδευτικών δραστηριοτήτων και παροχής τεχνογνωσίας, το οποίο συνεχίζεται μέχρι σήμερα και έχει τέσσερις διαφορετικούς άξονες:

- Τη συμμετοχή στελεχών του στην ευαισθητοποίηση υπαλλήλων τραπεζών στη διαχείριση των τραπεζικών αρχείων και στη διάσωση, διαχείριση και αξιοποίηση του ιστορικής σημασίας αρχειακού υλικού τους στο πλαίσιο εκπαιδευτικών προγραμμάτων που οργανώνει η Εθνική Τράπεζα αλλά και η Ελληνική Ένωση Τραπεζών.
- Τη συμμετοχή των στελεχών του, ως εκπαιδευτών, σε προγράμματα για πτυχιούχους και ανέργους εκπαιδευτικών κέντρων επαγγελματικής κατάρτισης των Ανωτάτων και Ανωτέρων Εκπαιδευτικών Ιδρυμάτων, με αντικείμενο την οργάνωση και διαχείριση αρχείων.
- Την εκπαίδευση των φοιτητών της Σχολής Αρχειονομίας και Βιβλιοθηκονομίας του Ιονίου Πανεπιστημίου στο πλαίσιο της δέμηνης πρακτικής τους άσκησης, και των σπουδαστών των Σχολών Βιβλιοθηκονομίας, Δημόσιας Διοίκησης, Φωτογραφίας και Συντήρησης των ΤΕΙ στο πλαίσιο της εξαμήνης πρακτικής άσκησης τους, στις εργασίες διαχείρισης οργάνωσης βιβλιοθήκης, εκκαθάρισης, ταξινόμησης, περιγραφής, μικροφωτογράφησης, ψηφιοποίησης και εξυπηρέτησης του κοινού. Επίσης εκπαιδεύει στις αρχειονομικές εργασίες και στον τρόπο οργάνωσης και λειτουργίας ενός Ιστορικού Αρχείου υπαλλήλους άλλων τραπεζών που σκοπεύουν να ιδρύσουν Ιστορικό Αρχείο.
- Την οργάνωση συναντήσεων σε εθνικό και διεθνές επίπεδο, είτε για θέματα οικονομικής ιστορίας ή για την επιστημονική ενημέρωση των στελεχών των ιστορικών αρχείων της χώρας μας και την ανταλλαγή εμπειριών με τους ξένους συναδέλφους.

Τέλος, το ΙΑ/ΕΤΕ συμμετέχει ενεργά σε επιστημονικές και κλαδικές ενώσεις και εταιρείες, όπως το Institute for Business History e.V., η European Association for Banking and Financial History e.V., το Institute for Corporate Culture Affairs, το Διεθνές Συμβούλιο Αρχείων (International Council on Archives), η Ελληνική Αρχειακή Εταιρία κ.ά.

Alpha Bank

Το Ιστορικό Αρχείο της Alpha Bank άρχισε να λειτουργεί το Μάρτιο του 2000, μετά από προετοιμασία δύο ετών. Υπάγεται στη Γραμματεία του Διοικητικού Συμβουλίου και έχει ως αποστολή την πρόσκτηση, ταξινόμηση και διαφύλαξη του αρχειακού υλικού που ενέχει διηκεκή τεκμηριωτική αξία για τον Όμιλο της Alpha Bank, σε συνάφεια με την αξιοποίηση των δυνατοτήτων που προσφέρονται για τη συγκρότηση και συντήρηση ενιαίας εταιρικής νοοτροπίας. Σκοπός του δεν είναι μόνο η διατήρηση της εταιρικής ταυτότητας και της ιστορικής μνήμης του Ομίλου και η εξυπηρέτηση των αναγκών της Διοικήσεως και των μονάδων της Τραπέζης, αλλά και η εξασφάλιση προσβάσεως σε όσους ενδιαφέρονται για την ιστορία των τραπεζών και γενικότερα την οικονομική ιστορία της χώρας μας. Στους στόχους του συγκαταλέγεται και η λειτουργία του ως κέντρο έρευνας ιστοριογραφικού και οικονομικού χαρακτήρα. Με αυτή την προοπτική έχει δραστηριοποιηθεί στη διεξαγωγή έρευνας σχετικά με την ιστορία των τραπεζών, καθώς και στη διοργάνωση επιστημονικών συναντήσεων σε εθνικό και διεθνές επίπεδο.

Το Ιστορικό Αρχείο έχει προχωρήσει στη χάραξη αρχειακής πολιτικής που επιτρέπει την πρόσκτηση και διατήρηση όλων εκείνων των τεκμηρίων που κρίνεται ότι αξίζει να διατηρηθούν για λόγους διοικητικούς, οικονομικούς, ιστορικούς, νομικούς ή καθαρά χρηστικούς. Πρόκειται για τεκμήρια εικοσαετίας τουλάχιστον, που έχουν απολέσει την υπηρεσιακή τους χρησιμότητα και τα οποία «παράγονται» κατά την άσκηση των δραστηριοτήτων των διαφόρων επιχειρήσεων του Ομίλου της Alpha Bank.

Η εκπόνηση των αρχειονομικών εργασιών συντελείται μέσω οργανωμένης υποδομής που προσφέρει τη δυνατότητα εφαρμογής σύγχρονων μεθόδων αρχειοθέτησεως, σύμφωνα με τα διεθνή πρότυπα οργάνωσης ιστορικού αρχείου, σε ιδανικά διαμορφωμένους χώρους φυλάξεως του αρχειακού υλικού. Η διαχείριση των αρχείων δεν περιορίζεται στις παραδοσιακές εργασίες εκκαθαρίσεως και ταξινομήσεως του υλικού, αλλά επεκτείνεται και στην τήρηση ηλεκτρονικού συστήματος πληροφορήσεως, που απεικονίζει όλο το εύρος των στοιχείων που καθορίζουν το γενικό και ειδικό πληροφοριακό περιεχόμενο και την αρχειονομική δομή των τεκμηρίων. Αυτό το σύστημα πληροφορήσεως επιτρέπει τη δημιουργία ηλεκτρονικού ευρετηρίου περιεχομένων –αυτή τη στιγμή βρίσκεται εγγεγραμμένο αρχειακό υλικό μέχρι το 1980– το οποίο προσφέρει τη δυνατότητα πολλαπλών μορφών ανακλήσεως.

Το Ιστορικό Αρχείο κατέχει συγκεντρωμένο υλικό φακέλων και κατάστιχων, των οποίων το ποσοτικό μέγεθος υπερβαίνει τα 1.000 τρέχοντα μέτρα και αγκαλιάζει όλες τις δραστηριότητες των τραπεζών που προηγήθηκαν της δημιουργίας του Ομίλου της Alpha Bank και οι οποίες συνέβαλαν στην εξέλιξη του ελληνικού τραπεζικού συστήματος¹. Επίσης, ένα μέρος του απεικονίζει την επιχειρηματική δράση των θυγατρικών τους εταιρειών, οι οποίες, ιδιαίτερα τις δύο τελευταίες δεκαετίες του εικοστού αιώνα, καλύπτουν σταδιακά ολόκληρο το φάσμα των χρηματοοικονομικών υπηρεσιών.

Μέσα από τα διασωθέντα ιστορικά τεκμήρια αναδεικνύεται μία πλούσια επιχειρηματική δραστηριότητα, η οποία είναι συνυφασμένη με μία ιστορική διαδρομή που αγχίζει τα 175 χρόνια παρουσίας στα δρώμενα του χρηματοπιστωτικού συστήματος της χώρας. Το υλικό αυτό είναι ενταγμένο σε μεγάλες αρχειακές ενότητες με σημείο αναφοράς ακριβώς τις τράπεζες από τις οποίες προήλθε το υλικό, ενώ ανάλογα με την ιδιομορφία της κάθε ενότητας έχει χωρισθεί σε σειρές, υποσειρές, φακέλους και τέλος σε υποφακέλους. Με βάση το διαχωρισμό αυτόν, οι πηγές προελεύσεως των τεκμηρίων προέρχονται από τις πιο κάτω αρχειακές ενότητες: Αρχείο Alpha Τραπέζης Πίστεως (το οποίο διαιρείται σε Αρχείο Τραπέζης Ελληνικής Εμπορικής Πίστεως, Αρχείο Τραπέζης Εμπορικής Πίστεως, Αρχείο Τραπέζης Πίστεως, Αρχείο Alpha Τραπέζης Πίστεως), Αρχείο Ιονικής και Λαϊκής Τραπέζης, Αρχείο Ιονικής Τραπέζης, Αρχείο Λαϊκής Τραπέζης, Αρχείο Τραπέζης Καλαμών, Αρχείο Alpha Bank London, Αρχείο Alpha Bank, Αρχείο Οικογενείας Κωστοπούλου.

Ξεχωριστή θέση κατέχει το Αρχείο της Οικογενείας Κωστοπούλου, το οποίο είναι άρρηκτα συνυφασμένο με την ιστορική εξέλιξη τόσο της Τραπέζης Καλαμών όσο και της Ελληνικής Τραπέζης Εμπορικής Πίστεως, η οποία μετεξελιχθηκε σε Alpha Τράπεζα Πίστεως. Περιλαμβάνει έγγραφα από την οικονομική δραστηριότητα της Οικογενείας, που το εύρος τους ποικίλλει από το κατάστιχο απογραφής του Εμπορικού Καταστήματος Ι. Φ. Κωστοπούλου μέχρι την τραπεζική και οικονομική αλληλογραφία των Σπύρου, Σταύρου και κ. Γιάννη Σ. Κωστοπούλου σχετικά με την ανάπτυξη των δραστηριοτήτων της Τραπέζης.

Το Ιστορικό Αρχείο της Alpha Bank έχει προχωρήσει σε μία ειδική συνεργασία με τη Βιβλιοθήκη του Βρετανικού Πανεπιστημίου London School of Economics, όπου φυλάσσεται ένα μεγάλο μέρος από την αρχειακή παρακαταθήκη της Ionian Bank Limited, που καλύπτει την περίοδο από την ίδρυσή της το 1839 έως και το 1970. Στο πλαίσιο αυτής της συνεργασίας έχει αναληφθεί προσπάθεια για τη διατήρηση, ταξινόμηση και ψηφιοποίηση ολόκληρου του υλικού που βρίσκεται στο Λονδίνο, με την πρόθεση επίσης να καταστεί ευκολότερη η πρόσβαση σε όσους ερευνητές ανά τον κόσμο θα επιθυμούσαν να το προσεγγίσουν. Προκειμένου να διευκολυνθεί το έργο των ερευνητών, έχει εκδοθεί από το Ιστορικό Αρχείο της Alpha Bank ένας αναλυτικός κατάλογος, ο οποίος μέσα από το διάγραμμα ταξινόμησης και με λεπτομερή περιγραφή παρουσιάζει το σύνολο του διασωθέντος υλικού.

¹ Ο Εμπορικός Οίκος Ι. Φ. Κωστοπούλου σε συνεργασία με τη Λαϊκή Τράπεζα δημιουργούν το 1916 την Τράπεζα Ι. Φ. Κωστοπούλου, η οποία δύο χρόνια αργότερα θα δώσει τη θέση της στην Τράπεζα Καλαμών. Το 1924 η Τράπεζα Καλαμών συγχωνεύεται με το Τραπεζικό Τμήμα του Οίκου Ι. Φ. Κωστοπούλου και δημιουργείται η Τράπεζα Ελληνικής Εμπορικής Πίστεως, η οποία μετά από σειρά αλλαγών στην επωνυμία της θα ονομάζεται από το 1994 Alpha Τράπεζα Πίστεως. Το 1999 η Alpha Τράπεζα Πίστεως απορρόφησε την Ιονική και Λαϊκή Τράπεζα, η οποία προήλθε από τη συγχώνευση της Ιονικής Τραπέζης με τη Λαϊκή Τράπεζα το 1958.

Όψη αρχειοστασίου της Alpha Bank.

Το Ιστορικό Αρχείο της Alpha Bank απαρτίζεται από διαφορετικά υποστρώματα υλικού. Εκτός από τα γραπτά τεκμήρια-έγγραφα και τα σταχωμένα κατάστιχα, τα οποία καταλαμβάνουν και τη μεγαλύτερη έκταση, υπάρχει επίσης αξιόλογο εικονογραφικό υλικό, ενώ έχουν διασωθεί σημαντικά οπτικοακουστικά τεκμήρια, τα οποία αφορούν κυρίως ηχητικές εγγραφές των Γενικών Συνελεύσεων των μετόχων.

Από την αρχή της συστάσεώς του, το Ιστορικό Αρχείο της Alpha Bank προχώρησε στη δημιουργία συστήματος ηλεκτρονικής διαχείρισης τεκμηρίων, με σκοπό να προστατεύσει τα πρωτότυπα έγγραφα από τη φθορά που επιφέρει η συνεχής χρήση τους, καθώς επίσης και να επιτρέψει την ταχύτατη και άμεση ανάκτηση και διαβίβαση της πληροφορίας που περιλαμβάνουν. Μέχρι στιγμής έχουν ψηφιοποιηθεί και ταξινομηθεί ηλεκτρονικά 60.000 τεκμήρια, στα οποία απεικονίζονται μερικές από τις πολυτιμότερες αρχαια-

κές συλλογές της Τραπέζης. Επίσης για τη βελτιστοποίηση της διαδικασίας διαχείρισης των ψηφιακών εγγράφων και τη μακροχρόνια διατήρησή τους, το Ιστορικό Αρχείο προχώρησε στην αναβάθμιση της υφιστάμενης εκδόσεως του συστήματος Ηλεκτρονικής Διαχείρισης Εγγράφων.

Η ερευνητική δραστηριότητα του Ιστορικού Αρχείου εκτείνεται σε ευρύτερους τομείς με τους οποίους είναι συνδεδεμένη η μελέτη των τραπεζικών οργανισμών. Για την ενθάρρυνση και καλλιέργεια του επιστημονικού διαλόγου γύρω από θέματα οικονομικής ιστορίας, συνεργάζεται στενά με πανεπιστημιακά ιδρύματα όπως το Πανεπιστήμιο Αθηνών και με διεθνείς φορείς όπως η Ευρωπαϊκή Ένωση Τραπεζικής Ιστορίας (European Association for Banking History). Αποτέλεσμα αυτών των συνεργασιών ήταν η πραγματοποίηση επιστημονικών συνεδρίων και η διοργάνωση εκδηλώσεων ακαδημαϊκού χαρακτήρα διεθνούς εμβέλειας, στις οποίες σημαντικοί Έλληνες και ξένοι επιστήμονες παρουσίασαν τα αποτελέσματα των ερευνών τους. Μεταξύ των επιστημονικών εκδηλώσεων που έχει διοργανώσει το Ιστορικό Αρχείο της Alpha Bank περιλαμβάνονται:

- The Creators and the Creation of Banking Enterprises in Europe from 18th to 20th centuries. Κέρκυρα, 2001
- Banking Historiography, Past and Present. Κέρκυρα, 2003
- The Human Factor in Banking; Entrepreneurs, Managers, Organization and Personnel. Σε συνεργασία με την European Association for Banking History, Αθήνα, 2004
- Η ανάπτυξη της Ελληνικής Οικονομίας κατά τον 19ο αιώνα (1830-1914). Ύδρα, 2004
- The Economic Development of South-Eastern Europe in the 19th century. Κέρκυρα, 2006

Επίσης, στην προσπάθεια για μία διαπολιτισμική προσέγγιση ιστορικών ζητημάτων, το Ιστορικό Αρχείο συνεργάστηκε με το Ottoman Bank Museum και το Πανεπιστήμιο του Bogazici για τη διοργάνωση ενός διημερούς σεμιναρίου στην Κωνσταντινούπολη, με θέμα “Economy and Society on both sides of the Aegean, 19th-20th centuries”, στο οποίο συμμετείχαν Έλληνες και Τούρκοι επιστήμονες.

Για το επόμενο έτος, το Ιστορικό Αρχείο έχει αναλάβει τη διοργάνωση συνεδρίου που θα πραγματοποιηθεί τον Ιούνιο του 2007 στο Ναύπλιο.

Οι ερευνητικές και συνεδριακές δραστηριότητες του Ιστορικού Αρχείου εντάχθηκαν σε ένα εκδοτικό πρόγραμμα, το οποίο καλύπτεται από τα ακόλουθα βιβλία:

- The Creators and the Creation of Banking Enterprises in Europe from 18th to 20th centuries, επιμέλεια Κ. Κωστής, Αθήνα 2002
- Papers of the Ionian Bank Limited, επιμέλεια Zoë Browne, Αθήνα 2005
- Η ανάπτυξη της ελληνικής οικονομίας κατά τον 19ο αιώνα (1830-1914), επιμέλεια Κ. Κωστής και Σ. Πετμεζάς, Αθήνα 2006
- The Ionian Bank. An Imperial Institution. Phil Cottrel, Αθήνα (υπό έκδοση)
- Banking Historiography, Past and Present, επιμέλεια Ο. Feiertag & Ι. Μίνογλου-Πεπελάση, Αθήνα (υπό έκδοση)

Το Ιστορικό Αρχείο της Alpha Bank έχει ανοιχτές τις συλλογές του στο κοινό με την προϋπόθεση ότι έχει παρέλθει τουλάχιστον μία τριακονταετία από την ημερομηνία δημιουργίας των τεκμηρίων. Τα αρχεία είναι διαθέσιμα στην έρευνα σύμφωνα με τη σχετική νομοθεσία, η οποία προβλέπει την τήρηση ενός χρονολογικού κανόνα που αφορά την τριακονταετία (το 2006 διατίθεται στην έρευνα το αρχειακό υλικό έως και το 1976). Από τον πιο πάνω κανόνα εξαιρούνται κάποιες αρχειακές συλλογές για τις οποίες η Διοίκηση, με γνώμονα την εξασφάλιση των συμφερόντων της Τραπέζης και την εφαρμογή του νόμου για την προστασία των προσωπικών και ευαίσθητων δεδομένων, αποφάσισε να μείνουν κλειστές στο ερευνητικό κοινό.

Το αναγνωστήριο λειτουργεί στο Κεντρικό Κτήριο της Alpha Bank, Σταδίου 40, από Δευτέρα έως και Παρασκευή, 9:00-13:00. Οι αναγνώστες θα πρέπει να υποβάλουν σχετική αίτηση, στην οποία εκτός από τα στοιχεία της ταυτότητάς τους πρέπει να αναφέρουν και το αντικείμενο της έρευνάς τους. Κάθε αναγνώστης μπορεί να μελετά περιορισμένο όγκο αρχειακού υλικού ημερησίως, εκτός εάν πρόκειται για ψηφιοποιημένο υλικό.

Το Ιστορικό Αρχείο του Ομίλου της Alpha Bank στεγάζεται στο κτήριο της Σταδίου 40 (ηλεκτρονική διεύθυνση για πληροφορίες: harchives@alpha.gr και ιστοσελίδα www.alpha.gr).

Εμπορική Τράπεζα

Το Ιστορικό Αρχείο της Τράπεζας με την επωνυμία «Ιστορικό Αρχείο - Πολιτιστική Συμβολή της Εμπορικής Τράπεζας της Ελλάδος» ιδρύθηκε ως θυγατρική αστική μη κερδοσκοπική εταιρεία το 2000 και ξεκίνησε τη λειτουργία του το 2003. Σκοπός του είναι η έρευνα, επεξεργασία, ταξινόμηση, συντήρηση και διάσωση ιστορικών στοιχείων σχετικών με την Τράπεζα και τον Όμιλό της.

Το μέχρι σήμερα αρχειακό υλικό προέρχεται από τη Διοίκηση και τις Διευθύνσεις της Τράπεζας. Το κύριο σώμα του επεξεργασμένου αρχειακού υλικού, που αποτελείται από 6.500 φακέλους και αφορά το ανενεργό Αρχείο της Γενικής Διεύθυνσης (1907-1985), καθώς και 3.700 microfilms με αντίγραφα λογιστικών βιβλίων των καταστημάτων της Εμπορικής (1891-1981) είναι διαθέσιμα στην έρευνα. Οι ερευνητές έχουν πρόσβαση στο πρωτότυπο και ψηφιακό υλικό μέσω του έντυπου καταλόγου, ενώ προχωρεί η διαδικασία για να υπάρξει και η δυνατότητα πρόσβασης στη βάση δεδομένων του Αρχείου, μέσω ηλεκτρονικού συστήματος πληροφοριών.

Οι εργασίες ψηφιοποίησης του υλικού του Ιστορικού Αρχείου της Εμπορικής ξεκίνησαν το καλοκαίρι του 2005, ενώ η παραγωγή ψηφιακών αντιγράφων εστιάστηκε σε αρχικό επίπεδο επιλεκτικά σε αρχειακό υλικό που σχετίζεται με τον επικείμενο για το 2007 εορτασμό των 100 χρόνων από την ίδρυση της Τράπεζας και το υλικό που απαιτείται για την επετειακή έκδοση (ετήσιοι απολογισμοί, πρακτικά συνελεύσεων ΔΣ, φωτογραφικό υλικό). Ταυτόχρονα, ολοκληρώνεται ψηφιακή έκδοση του συνόλου των ετήσιων Απολογισμών (1908-2005), ενώ έχει ξεκινήσει και η διαδικασία δημιουργίας ιστοσελίδας του Αρχείου.

Σε εξέλιξη είναι και η ψηφιοποίηση σειράς περιοδικών εκδόσεων που βρίσκονται στη Βιβλιοθήκη της Εμπορικής Τράπεζας, σε συνεργασία με τη Διεύθυνση Οικονομικών Μελετών, στην οποία υπάγεται η Βιβλιοθήκη.

Στον τομέα των αρχειακών εργασιών βρίσκονται ήδη υπό επεξεργασία τμήματα αρχείων των Διευθύνσεων Προσωπικού, Δημοσίων Σχέσεων και Χρεογράφων.

Υπάρχει συνεργασία του Ιστορικού Αρχείου της Εμπορικής Τράπεζας με το Ιστορικό Αρχείο της Εθνικής Τράπεζας.

Η συστηματική έρευνα τμημάτων του ήδη διαθέσιμου υλικού μπορεί να αναδείξει ζητήματα που αφορούν την ελληνική οικονομική και κοινωνική ιστορία. Οι Εκθέσεις Εργασιών των Υποκαταστημάτων (1922-1982) και τα Λογιστικά και Στατιστικά Στοιχεία της Τράπεζας (1926-1982) αποτελούν ενδεικτικές υποσειρές, η μελέτη των οποίων είναι δυνατό να τονίσει τόσο την οικονομική πορεία της Τράπεζας όσο και την οικονομική ιστορία σε τοπικό και εθνικό επίπεδο. Αντίστοιχα, άλλες εκτενείς υποσειρές, όπως οι Εγκύκλιοι (1928-1981), τα έγγραφα Επιτροπών (1923-1982) και τα έγγραφα των Διευθύνσεων Επιθεώρησης (1924-1983) και Προσωπικού (1920-1982), προβάλλουν την ιστορία και εξέλιξη της διοικητικής δομής της Εμπορικής Τράπεζας.

Αγροτική Τράπεζα

Το Ιστορικό Αρχείο της Τράπεζας αποτελεί Τμήμα της Διεύθυνσης Διοίκησης της ΑΤΕbank και στεγάζεται σε ένα παλιό, πρώην βιομηχανικό κτήριο στον Ταύρο Αττικής (Δωρίδος 2). Η επανασύστασή του ξεκίνησε το 1985, η θεσμοθέτησή του όμως και η ουσιαστική του δραστηριοποίηση άρχισε στα μέσα της δεκαετίας του 90. Το υλικό που φιλοξενείται στις εγκαταστάσεις του χρονολογείται από την ίδρυση της Τράπεζας, το 1929, περιλαμβάνει όμως και ορισμένο υλικό προγενέστερων ετών που περιήλθε στην κατοχή της.

Το καταστατικό ίδρυσης της Τράπεζας, αρχεία Διοικητών, αποφάσεις διοίκησης, εγκύκλιοι, γενικές και ειδικές διαταγές, ισολογισμοί, απολογισμοί, παραστατικά και έγγραφα που προσδιορίζουν το αντικείμενο συγκεκριμένων Διευθύνσεων, αρχεία των συνεταιρισμών, της διαχείρισης του σχεδίου Μάρσαλ, καθώς και εκθέσεις πεπραγμένων συγκαταλέγονται μεταξύ του υλικού του Ιστορικού Αρχείου.

Το Ιστορικό Αρχείο της Αγροτικής Τράπεζας έχει επεξεργαστεί αρχειακό υλικό, που εκδόθηκε προ τριετίας, ενώ τώρα βρίσκεται στη διαδικασία έκδοσης του αρχείου του πρώτου με πλήρη (πενταετή) θητεία Διοικητή της, Κωνσταντίνου Γόντικα.

Προσβάσιμο για μελέτη είναι μεγάλο τμήμα του αρχείου των συνεταιρισμών, τμήμα του υλικού του Σχεδίου Μάρσαλ, απολογισμοί της Τράπεζας κ.λπ. Το υλικό που φθάνει στο Ιστορικό Αρχείο είναι εικοσαετίας και πλέον και προέρχεται από τις Κεντρικές Υπηρεσίες, τα καταστήματα και τις θυγατρικές εταιρείες του Ομίλου της ΑΤΕbank.

Η ηλεκτρονική αρχειοθέτηση και ψηφιοποίηση του υλικού βρίσκεται στη διαδικασία της έναρξης, ενώ με την πρόσφατη ένταξη του Ιστορικού Αρχείου της Αγροτικής στο οικείο πρόγραμμα της Κοινωνίας της Πληροφορίας η διαδικασία ψηφιοποίησης θα επιταχυνθεί.

Το Ιστορικό Αρχείο της Αγροτικής Τράπεζας συνεργάζεται με τα Ιστορικά Αρχεία των άλλων ελληνικών τραπεζών, την Ένωση Ιστορικών Αρχείων των Ευρωπαϊκών Τραπεζών, την Ελληνική Αρχειακή Εταιρεία, το Ελληνικό Λογοτεχνικό Ιστορικό Αρχείο (Ε.Λ.Ι.Α.), καθώς και με άλλα συναφή Ιδρύματα, Βιβλιοθήκες, το Ιόνιο Πανεπιστήμιο, το Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο κ.λπ.

Στον πλούτο του υλικού του Ιστορικού Αρχείου διατηρούνται σημαντικά τεκμήρια του ρόλου της στην οικονομική ζωή της χώρας, όπως το Πρόγραμμα Επανεποικισμού της Μεθορίου στο πλαίσιο της Επιτροπής Αποκατάστασης Προσφύγων, τη διαχείριση του Σχεδίου Μάρσαλ και το επισιτιστικό πρόγραμμα στη διάρκεια της Κατοχής.

Η πρόσβαση στο επεξεργασμένο υλικό, που είναι μικρό τμήμα του πλούσιου Αρχείου, την παρούσα χρονική περίοδο γίνεται με την επίσκεψη των ερευνητών στο χώρο του Ιστορικού Αρχείου της Τράπεζας, ενώ αρχειακό υλικό που θα είναι έτοιμο προς διάθεση θα περιληφθεί σύντομα στην ιστοσελίδα του Αρχείου στο διαδίκτυο στην ηλεκτρονική διεύθυνση: www.atebank.gr

Τράπεζα Πειραιώς

Το έργο της διάσωσης και οργάνωσης των ιστορικών αρχείων της Τράπεζας Πειραιώς και του Ομίλου της εντάσσεται στους καταστατικούς σκοπούς του Πολιτιστικού Ιδρύματος Ομίλου Πειραιώς (Π.Ι.Ο.Π).

Το πρώτο έμβλημα της Τράπεζας Πειραιώς.

ντικό κορηγικό πρόγραμμα της Τράπεζας εξασφαλίζει, όχι μόνο την υλοποίηση του έργου του Ιδρύματος, αλλά και τη συνεχή διεύρυνση των στόχων του.

Οι πρώτες συστηματικές εργασίες για τη διάσωση όλων εκείνων των τεκμηρίων που συνθέτουν την ιστορική μνήμη της Τράπεζας ξεκίνησαν στα τέλη του 1997. Δύο χρόνια αργότερα συστάθηκε η Υπηρεσία Ιστορικού Αρχείου, η οποία και εντάχθηκε στον οργανισμό του Ιδρύματος. Στόχος της Υπηρεσίας του Ιστορικού Αρχείου του Π.Ι.Ο.Π. είναι η συγκέντρωση, οργάνωση και διάθεση στην έρευνα του ιστορικού αρχειακού υλικού του Ομίλου της Τράπεζας Πειραιώς, καθώς και του αρχειακού υλικού φορέων ή ιδιωτών που συνδέθηκαν με τις επιχειρηματικές δραστηριότητες των τραπεζών και των εταιρειών του Ομίλου.

Στις συλλογές του αρχείου περιλαμβάνονται αρχεία Τραπεζών (Τράπεζας Πειραιώς, Τράπεζας Χίου, Ελληνικής Τράπεζας Βιομηχανικής Αναπτύξεως), αρχεία επιχειρήσεων (όπως του Ομίλου Σκαλιστήρη, της Πειραιϊκής Πατραϊκής, της Ελληνικής Βιομηχανίας Αλουμίνας κ.ά.), αλλά και αρχεία οργανισμών (Οργανισμού Τουριστικής Ανάπτυξης, Κεντρικής Επιτροπής Δανείων,

Το Ίδρυμα λειτουργεί από το 1986 και αποτελεί τη συνέχεια του Πολιτιστικού Τεχνολογικού Ιδρύματος ΕΤΒΑ (ΠΤΙ.ΕΤΒΑ) μετά την εξαγορά και συγχώνευση της ΕΤΒΑbank από την Τράπεζα Πειραιώς. Στη διάρκεια της εικοσαετούς πορείας του, το Ίδρυμα έχει σημαντική παρουσία στην έρευνα και προβολή του πολιτισμού της χώρας μας, με την ίδρυση και λειτουργία θεματικών τεχνολογικών μουσείων, τις εκδόσεις, την οργάνωση ερευνητικών προγραμμάτων και επιστημονικών εκδηλώσεων και τα τελευταία χρόνια με την αξιοποίηση του ιστορικού αρχείου της Τράπεζας. Οι δραστηριότητες του Π.Ι.Ο.Π. εγγράφονται στο πλαίσιο της κοινωνικής ευθύνης και προσφοράς της Τράπεζας Πειραιώς στον πολιτισμό, την έρευνα και την παιδεία, και το σημα-

Αφίσα με το πρώτο σήμα της ΕΤΒΑ.

Λιθογραφική πλάκα μετοχών
Τραπέζης Πειραιώς.

Οργανισμού Χρηματοδότησεως Οικονομικής Αναπτύξεως, Οργανισμού Βιομηχανικής Αναπτύξεως), οι οποίοι λειτούργησαν ως σημαντικοί φορείς χρηματοδότησης της ανάπτυξης –βιομηχανικής, μεταλλευτικής, ναυτιλιακής, τουριστικής– της Ελλάδας, αλλά και ως κύριοι φορείς άσκησης της οικονομικής πολιτικής του κράτους κατά τη μεταπολεμική περίοδο.

Στο πλαίσιο μιας ενεργούς πολιτικής προσκλήσεων για τη διάσωση αρχείων προς όφελος των μελλοντικών γενεών, οι συλλογές του Ιστορικού Αρχείου εμπλουτίζονται συνεχώς με νέες προσκτήσεις αρχειακού υλικού που τεκμηριώνουν και υποστηρίζουν πλέον το ευρύτερο πεδίο δραστηριοτήτων του Ιδρύματος για τη διάσωση, προβολή και έρευνα του τεχνολογικού πολιτισμού της χώρας. Ενδεικτικό παράδειγμα των προσπαθειών εμπλουτισμού του Ιστορικού Αρχείου αποτελεί η συλλογή Αναστάσιου και Στέφανου Κώνστα, η οποία περιλαμβάνει τις μελέτες τους στον τομέα της Ελαιουργικής Βιομηχανίας από το 1914 έως και το 2000. Περιλαμβάνει έγγραφα, σχέδια και φωτογραφίες που περιήλθε πρόσφατα στην Υπηρεσία Ιστορικού Αρχείου της τράπεζας ύστερα από δωρεά του Δρ Χημικού Στέφανου Κώνστα. Η Συλλογή παρουσιάζεται στο Μουσείο Βιομηχανικής Ελαιουργίας Λέσβου που δημιουργήθηκε και εγκαινιάστηκε το Σεπτέμβριο του 2006 από το Π.Ι.Ο.Π.

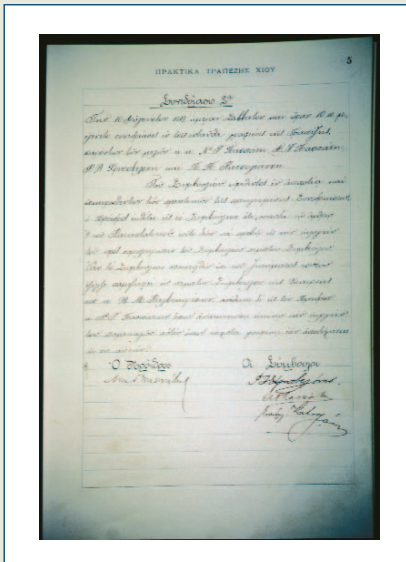
Η οργάνωση των αρχείων και συλλογών της Υπηρεσίας γίνεται σύμφωνα με τα διεθνή αρχειονομικά πρότυπα, και ήδη σημαντικό υλικό είναι ταξινομημένο και προσβάσιμο από τους ερευνητές. Εντός του 2006 θα ξεκινήσει και η ψηφιοποίηση ενός τμήματος του αρχειακού υλικού στο πλαίσιο του έργου «Ανάπτυξη, ανάδειξη και προβολή ολοκληρωμένων ψηφιακών ιστορικών αρχειακών συλλογών του Πολιτιστικού Ιδρύματος Ομίλου Πειραιώς», το οποίο εντάσσεται στο τρίτο Κοινοτικό Πλαίσιο Στήριξης του Επιχειρησιακού Προγράμματος, Κοινωνία της Πληροφορίας. Κεντρικό αντικείμενο του έργου είναι η ψηφιοποίηση, επιστημονική τεκμηρίωση, ανάδειξη, προβολή και επικοινωνία αρχειακού υλικού (συνολικού όγκου 440.000 σελίδων) της Κεντρικής Επιτροπής Δανείων (ΚΕΔ), που λειτούργησε το διάστημα 1949-1954, και του Οργανισμού Χρηματοδότησεως Οικονομικής Αναπτύξεως (ΟΧΟΑ), που την αντικατέστησε και λειτούργησε έως την ίδρυση της ΕΤΒΑ το 1964.

Το ψηφιοποιημένο υλικό θα είναι προσβάσιμο από το ερευνητικό κοινό, ενώ τμήμα του (κατάλογοι, αλλά και τεκμήρια) θα μεταφραστούν σε δύο γλώσσες (αγγλική και γαλλική), προκειμένου να είναι προ-

σιτό μέσω διαδικτύου και στους μη ελληνομαθείς ερευνητές. Το αρχειακό αυτό υλικό είναι εξαιρετικής σημασίας για την έρευνα της οικονομικής ιστορίας της μεταπολεμικής Ελλάδας, καθώς η ΚΕΔ και ο ΟΧΟΑ ιδρύθηκαν στο πλαίσιο ειδικών συμβάσεων μεταξύ των αμερικανικών αποστολών και του ελληνικού κράτους, με την αρμοδιότητα της χορήγησης, διαχείρισης και παρακολούθησης των βιομηχανικών, μεταλλευτικών και γεωργικών δανείων που δόθηκαν μέσω των προγραμμάτων οικονομικής βοήθειας στην Ελλάδα (κυρίως της American Mission for Aid to Greece και του σχεδίου Marshall) για τη μεταπολεμική ανασυγκρότηση της χώρας. Στο πλαίσιο του προαναφερόμενου έργου προγραμματίζεται και η διοργάνωση μιας ημερίδας με θέμα την περίοδο της ανασυγκρότησης, καθώς και η έκδοση ενός λευκώματος.

Το Ιστορικό Αρχείο είναι ανοιχτό στους ερευνητές αλλά και στο ευρύτερο κοινό ύστερα από την έγκριση της σχετικής αίτησης που υποβάλλει ο ενδιαφερόμενος προς το Ίδρυμα. Οι ερευνητές έχουν πρόσβαση στους καταλόγους και τα ευρετήρια του αρχείου και μπορούν να μελετούν τα έγγραφα, εφόσον δεν εμπίπτουν στους περιορισμούς που θέτει η νομοθεσία ή η θέληση του δωρητή (σε περίπτωση που το αρχείο προέρχεται από δωρεά) και εφόσον το υλικό είναι ταξινομημένο. Οι ερευνητές επίσης έχουν τη δυνατότητα να ζητήσουν φωτοτύπηση των εγγράφων, αν η κατάσταση του υλικού το επιτρέπει.

Παράλληλα, στους χώρους της Υπηρεσίας του Ιστορικού Αρχείου λειτουργεί και εξειδικευμένη βιβλιοθήκη σε θέματα οικονομικής ιστορίας, ιστορίας τραπεζών και επιχειρήσεων. Η βιβλιοθήκη είναι ανοιχτής πρόσβασης και ο κατάλόγός της είναι ήδη προσπελάσιμος μέσω του διαδικτύου.

Βιβλίο Πρακτικών ΔΣ Τραπέζης Χίου.

Σημαντικό υλικό της βιβλιοθήκης προήλθε από τις βιβλιοθήκες των Οργανισμών Χρηματοδοτήσεως Οικονομικής Αναπτύξεως (ΟΧΟΑ), Βιομηχανικής Αναπτύξεως (ΟΒΑ) της ΕΤΒΑbank, αλλά και της Τράπεζας Χίου. Η βιβλιοθήκη περιλαμβάνει περισσότερους από 10.000 τίτλους ελληνικών και ξενόγλωσσων βιβλίων, περιοδικών και φυλλαδίων, και εμπλουτίζεται συνεχώς, με στόχο την πληρέστερη τεκμηρίωση του πρωτογενούς υλικού του αρχείου και τη στήριξη των ερευνητικών αιτημάτων των μελετητών.

Η Υπηρεσία Ιστορικού Αρχείου του Π.Ι.Ο.Π. λειτουργεί ως κέντρο τεκμηρίωσης για τους ερευνητές που ενδιαφέρονται να μελετήσουν θέματα τραπεζικής, βιομηχανικής και οικονομικής ιστορίας του 20ού αιώνα. Η ιστορία της Τράπεζας Πειραιώς, της Τράπεζας Χίου, της ΕΤΒΑ, η ιστορία επιχειρήσεων και ο

ρόλος του τραπεζικού κεφαλαίου, η οικονομική ανασυγκρότηση της Ελλάδας, η ανάπτυξη και η κρίση στην οικονομία, η αποβιομηχάνιση της χώρας είναι μερικά από τα ζητήματα που τεκμηριώνονται μέσα από το εύρος των συλλογών και των αρχείων που διαχειρίζεται η Υπηρεσία.

Το Ιστορικό Αρχείο της Τράπεζας Πειραιώς συμμετέχει σε διοργανώσεις και συνέδρια σχετικά με την αρχειονομία και την ιστορία και παρακολουθεί τις εξελίξεις στους τομείς της αρχειονομίας, της βιβλιο-

θηκονομίας, αλλά και των νέων πεδίων έρευνας της ιστορίας και της οικονομίας. Συνεργάζεται στενά με άλλα αρχεία, και ιδιαίτερα με τα αρχεία των ελληνικών τραπεζών και επιχειρήσεων, καθώς και με φορείς για την προστασία της βιομηχανικής κληρονομιάς.

Η Υπηρεσία του Ιστορικού Αρχείου του Π.Ι.Ο.Π. που στελεχώνεται από εξειδικευμένο προσωπικό λειτουργεί για τους ερευνητές από Δευτέρα έως Παρασκευή από τις 10:00 έως τις 16:00 και βρίσκεται στη διεύθυνση Σαλαμίνας 72-74, 176 75 Καλλιθέα. Η ιστοσελίδα του Π.Ι.Ο.Π. είναι: www.piop.gr

European Association for Banking History

Διάλογος επικοινωνίας και ανταλλαγής απόψεων μεταξύ των Ιστορικών Αρχείων των Τραπεζών σε ευρωπαϊκό επίπεδο αποτελεί η Ευρωπαϊκή Ένωση Τραπεζικής Ιστορίας (European Association for Banking History e.V. - EABH). Πρόκειται για μη κερδοσκοπικό οργανισμό που ιδρύθηκε το 1990 και σήμερα έχει μέλη 80 περίπου τράπεζες από 25 ευρωπαϊκές χώρες.

Στα 16 χρόνια λειτουργίας της η EABH έχει καθιερωθεί ως σημαντικός διεθνής οργανισμός, με ουσιαστική συνεισφορά στον τομέα προώθησης θεμάτων που σχετίζονται με την οργάνωση ιστορικών αρχείων, αλλά και ευρύτερα με την τραπεζική ιστορία της Ευρώπης. Για την προσφορά της αυτή η EABH έχει τιμηθεί με το Βραβείο European Culture Prize.

Πρόσφατα η EABH προχώρησε σε διεύρυνση των δραστηριοτήτων της και μετονομάστηκε επίσημα σε Ευρωπαϊκή Ένωση Τραπεζικής και Οικονομικής Ιστορίας, προκειμένου να συμπεριληφθούν στο ερευνητικό της πεδίο και πτυχές της ευρύτερης οικονομικής ιστορίας. Στο πλαίσιο αυτό, εκτός από τράπεζες, έχουν τη δυνατότητα να γίνουν μέλη και χρηματοοικονομικοί οργανισμοί.

Στις δραστηριότητες της Ένωσης περιλαμβάνονται επίσης:

- η διοργάνωση διεθνών συνεδρίων και συμποσίων,
- η πραγματοποίηση εκδόσεων και
- η οργάνωση ενός ευρωπαϊκού δικτύου που θα διευκολύνει την επικοινωνία τραπεζικών, οικονομολόγων, στελεχών υπηρεσιών Αρχείου, διευθυντών μουσείων και πολιτιστικών ιδρυμάτων για την επίλυση και συζήτηση κοινών προβλημάτων και θεμάτων.